

s fogyhatatlan ambíciója itt sem állt meg addig, míg a példák példájáig, az örök, antik példákig nem jutott, a latin és görög irodalomig, melynek nyugodt racionalizmusa s belső formáinak tökéletessége eszes és törekvő tanulmánya megismertette őt a művészi hagyomány és példák értékével, lényének megfelelt. De a tanulmány, mint a virtuóztatás, diszkrét marad, s inkább a belső formák tisztaságában s egy-egy, szinte észrevétlenül belopott görögös verssorban, mitológiai, vagy történelmi reminiscenciában nyilatkozik.

Ez a nagy, tanulmányos törekvés és céltudatosság — mely ezt a költőt szinte a költészet Julien Soreljévé teszi — magával hozza azt, hogy Szabó Lőrinc költeményei inkább valami intellektuális szépérzékhez szólnak — a forma — nem a külső, hanem a belső forma valami tudatos geometriája az, ami bennük gyönyörködtet. Ez erős egyéni reliefet ad nekik. Adytól kezdve modern líránk inkább antiintellektuálisnak nevezhető, zene, kép, s mindig a szavak mögött maradó érzések szemnek, fülnek, szívnek szólnak inkább, mint az értelem harmóniavágyának s még legtudatosabb művészeinknél is az értelem csak alázatos inas szerepét tölti be. Szabó Lőrincnél az értelem vezet, szín, zene, érzelem, erősen kontrollálva csak az értelem által kirendelt helyet kaphatja s ez növeli verseinek (hogy úgy mondjam) klasszicizáló zamatát, mely biztosan fő vonzóerejük lesz. Verseinek egy részében szinte úgy tűnik fel, hogy a mondanivalót és az érzelmi anyagot csak a játékaik számára ürügyet kívánó értelem keresgelte össze s ezek a versek artistikus helyzetdalok gyanánt hatnak. Itt eszközei még az impresszionizmus eszközeivel rokonok. Másutt a mondanivaló maga is egész nyíltan értelmi, majdnem azt lehetne mondani: politikai és világnézeti kritika, merész, szabad, higgadt és rokonszenves, bár racionalizmusában kissé távol a magyar közönség tényleges sebeitől és érzéseitől. Itt az eszközök a gnómaszerű klasszikus költészet eszközeihez közelednek. Másutt végre ezt a nagy tudatosságot elfogja a tudattalan nosztalgiaja: erdő, rét, egyszerű érzések, vad természet nosztalgiaja, melankólikus vággyal sóhajt feléje, s akkor adja legmélyebb hangjait.

BABITS MIHÁLY